

„PROPĂȘIREA”

REVISTA SOCIETĂȚII CORPULUI DIDACTIC

DIN

Județul Némțu

Anul al VI-lea — Piatra N. — Octombrie și Noembrie 1901, No. 2 și 3.

M. A. M. A. *)

Trecuseră patru luni pline de bucurie, de mulțumire și de fericire de la căsătoria noastră. Era prin luna lui septembrie, când într-o zi băgai de seamă, că soția mea ajunsese într-o poziție interesantă. Într-o Duminică dimineața, nevasta mea, veselă afară din cale, îmi spuse un vis curios ce avusese peste noapte — Eram în grădinița de flori, — zise ea — și de-odată ved cum din spre ceri se lasă în jos, chiar în dreptul meu, o ființă îmbrăcată în haine strălucitoare, ca lumina soarelui . . . Se apropie de mine și îmi cere voie să și iee o floare. Atunci eu, în grabă, mă duc la cel mai frumos trandafir, îl iau binisor și îl întind ființei tainice !

— Pentru această floare, — zise vedenia cea albă — îți voi aduce în schimb peste opt luni de zile, de la noi,

*) Capitolul VII, din cartea D-lui V. Gr. Borgovanu, apărută de curând la Gherla sub titlul „Ionel”. — Prețul 2 lei plus 40 bani portul.

De vânzare numai la „Tipografia Aurora” Gherla-Izanosușjar (Transilvania). — La 10 exemplare plătite, se dă 1 exemplar gratuit.

din ceriu, un îngerăș cu dulcî lumină . . . Și cu aceste vorbe, ființa se ridică binișor în sus și se făcu nevedută!

— Mamă ! mamă ! Ai să fii mamă ! Un înger din ceriu ne aduce această veste bună ! Ființa, ce ți-s'a arătat, este îngerul tău păzitor, care duce ragăciunile, dorințele și faptele tale cele bune înaintea tronului, a totputernicului Dumnezeu; este îngerul cel bun, care după învățătura sfintei biserici, e călăuza nedespătită și păzitorul puternic al vieții tale . . . Ceea-ce ți-a făgăduit, adevărul intrupat, căci dreptatea lui e dreptate în veci și cuvântul lui e adevărul . . .

Ea, o să fii mamă ! . . . Ce fericire pentru noi ! De abia aștept, dragă mamă, să te văd cu îngerul făgăduit la sîn ! . . . Tu poți că încă nu simți în toată puterea cuvântului farmecul tău de mamă, cred, că numai bănuiesc; dar nu poți să scii ce va să dică mamă !

— Ascultă draga mea : mamă e ființa cea mai aleasă pe pământ. Când Domnul nostru Isus Christos s'a pogorât din ceriu pe pământ, și-a ales drept tron, sinul Preacuratei Fecioare Maria, scaunul mării cercei l'a schimbat cu sinul Preacuratei sale mame . . . Tu ai sălășluit în sinul tău pe moștenitorul nostru, în care vom trăi după moarte. Și când mă gândesc, că tu ai să plămuesci trupul îngerășului nostru, cu sângele tău cel sănătos și plin de viață; când euget, că tu ai să-i formezi mintea cu gândirea ta cea limpede și înțeleasă, când scii, că ai să-i sădesci în inimioară semința cea aleasă a sentimentelor tale de dragoste, de blândeață, de adevăr, de bine și gustul tău ales de tot ce-i frumos, când văd înainte, că ai să-i împrumuți deprinderile, virtuțile, în sfârșit voința ta plămădită din bunătate și din curagiu . . . nu sciu, decât îngerii în ceriu pot să simtă acea bucurie, ce sufletu-mi hrănesce în aceste clipe pline de fericire . . . Nu suntem destul de vrednici să aducem mulțumită cuviincioasă prea bunului Dumnezeu a cărui putere sfântă ține făptura întregă, ne ține și pe noi și ne-a odrăslit din nou . . . Par'că simt în sufletul meu o nesfârșită și neînvingătoare do-

rință de bine și de jertfă. Imi spune glasul conștiinței, că nu mai suntem numai doi; nu, — tu singură draga mea, prețuesci cât doi viteji.

Ești o mamă gata să jertfesci și plăceri și sănătate, să înduri cele mai grozave chinuri, să-ți dai și viața — ca mucenicii credinței — pentru copilul ce-l adăpostesci în sânul tău. Apoi acest copil — odrasla unei iname virtuose și viteze, cine știe, decât nu cum-va și el fi-va un vitez, care la rëndul lui se va sacrifica pentru binele și înaintarea neamului românesc! . . . Un Mircea, un Tudor, un Ștefan, sau chiar un al doilea Mihaiu mai norocos în isbândă, de cât acești eroi — . . . etă ce pote să se nască din sânul tău, după porunca și după voia lui Dumnezeu, căci, draga mea, ce nu-i cu puțință la om, e cu puțință la Dumnezeu . . . Astă-di deja tu nu măi ești una, nu; în ființa ta întrunesci o amantă — ești amanta mea, și o mamă — ești mama ingerașului, ce-l porți sub inimă . . . Ești ca și portocalul, care poartă florea lână fruct, și împrăști în juru-ți o îndoită binecuvântare. De astă-di înainte, din o simplă femeia, te ai făcut o croină. Și când mă apropii de tine, parcă simt, că trebuie să me leped de ori-ce gând rătăcit, să mă desbrac de ori-ce simțire prihănită, să înlătur ori-ce îndemn josnic — Un glas lăuntric par'că-mi strigă: „Grijă, că te apropii de o madonă!“ . . . Numai acum înțeleg bine, ce am cetit prin cărți, că femeia e chemată să stăpânescă în familia, nu prin frumuseță, ci prin misiunea ei sublimă de mamă! Da, acuma pricep cum voi, femeile mai mult de cât noi bărbații, ați fost încredințate de Dumnezeu cu continuarea operii sale, a mântuirii și a susținerii neamului omnesc pe pământ, . . . Vouă mai mult de cât noue, ve sună cuvintele; „Cresceți și ve înmulțiți și stăpâniți pământul!“ și erăși „Tu vei nasce fiu“ și când îl vei fi născut, îi vei suride dulce, îi vei da primele desmerdări, îl vei strânge la sân, care este asilul de scăpare cel mai dulce, cel mai sigur, mai sigur de cât tronul unui împărat pădit de baionetele oardei sale! Da, o femeia dă omu-

lui nou venit în lume viața; o femeie îi îndreptăză pașii ca copilăș, acesta ca tinăr la sinul mamei găsesce mângăiere și alinare în suferințele vieții, ca bărbat o femeie îi ușurează și îi îndulcesce viața, și la bătrânețe tot o femeie. flica să este, care prin iubirea și prin devotementul său — face să mai revie surisul pe buzele reci și vestejite ale căruntului părinte. Acum înțeleg, de ce la poporele cele culte din vechime femeia însărcinată era privită aproape sfântă. Pe timpul republicelor, Grecii și Romanii decretaseră prin legi, respectul ce se datora femeii însărcinate. Ori cine se găsea înaintea unei femei însărcinate pe stradă ori în piață — trebuia să o salute și să-i facă drum. Marii dascăli sau filosofi, Socrate și Anaxagora, se așezară pe lângă un zid, pentru a lăsa liberă trecerea unei femei de rënd, în poziție interesantă. De asemenea consulul Mumiu, învingătorul Corintului, porunci lictorilor săi, cari îi mergeau înainte, în piață, să aplice mănunchii fascelor înaintea unei femei însărcinate, voind prin aceasta să arate respectul ce se datoră unei femei, care poartă în sinul ei pe un viitor cetățen. Aceste și multe alte idei de felul acestora îmi trecură atunci prin minte. Și îndată am alergat, ca un copil mic, la părinții noștri, de le-am spus vestea îmbucurătoare. Și densit, dar mai ales buna mea mamă, nu mai sciau ce să facă de bucurie.

Amândoi veni ră îndată la noi, serutară pe nevastă mea, căreia tot focul sfiei și al dragostei, îi isbucnise în față. Apoi, după câte-va vorbe înțelepte ne povătuiră, că încă în dimineața aceea să mergem cu toți la sfânta biserică, ca să aducem mulțumită marelui Dumnezeu. Tatăl meu se duse mai de grabă la părintele preot pe carele îl vesti despre împrejurarea fericită în care ne aflăm și îl ruga să ne cetească, după sfânta slujbă, rugăciunea obicinuită la femeile în stare bine cuvântată. Eată cuprinsul acelei prea frumoase rugăciuni.

— «Dumnezeule, Atot-puternic, făcătorul tuturor celor vedute și nevedute, de la care ese ori-ce putere de părinte în ceri și pe pământ, la tine, Prea-bune tată, ne îndrep

tăm ruga, în această clipă serbătorească, fiind că tu ai creat pe om după sfatul și după prevederile tale prea înțelepte, făcându-l după chipul și după asemănarea ta. Și de si ai fi putut crea de-odată pe toți oamenii, întocmai cum ai creat pe îngerii, ai mai voit să-i creezi, pe rând, de cătră barbat și femeie, uniți prin sfânta taină a căsătoriei, bine cuvântându-i pe dânsii, ca să se înmulțescă ca nisipul mării și ca stelele ceriului. O, Dămine Dămine deule, mulțumescu-ți că mai învrednicit și pe mine a fi din neamul cel ales, dându mi bărbat după dorința inimii mele și poruncindu-mi să adăog și eu neamului omenesc pe pământ. A ta este puterea, al teu este și darul ce ne-ai dăruit. De aceea cad la picioarele tale și te rog din inimă să-mi dai ajutorul tău cel puternic, ca fructul ce a încolțit în sinul meu, să crească nevătămat și să ajungă a vedea lumina zilei, sub paza îngerului prin care mi-ai vestit a fi fost aleasă de mamă. . . Cunoscut este Dămine Dumnezeule, că nu în puterea omului, ci în voia ta este mersul și drumul lui, pentru că noi suntem slabi și neputincioși spre a putea să încunjurăm toate primejdiile, la care suntem espuși. Înțelepciunea ta însă e nepătrunsă și puterea ta nu cunoaște marginii, pe cine vrei, îl aperi de rău. De aceea cu inimă plină de credință, de nădejde și de iubire la tine cad și mă rog să-mi dai, rōbei tale, mângâiere și putere spre a putea fi mamă, după voia ta cea sfântă. Nu cer să fii scutită de durerile născerei, căci tu ai poruncit ca „în dureri să născem fii“, ei mă rog să-mi ajuți, ca să pot suporta acele dureri și să scap cu bine. Auzi-mă, Dămine, rugăciunea, căci aceea ce se va născă din mine, sub îngrijirea mea va creșce cu vârsta, în dar și înțelepciune înaintea ta și a oamenilor. Așa, Dămine, pentru rugăciunile Prea sfintei mamei tale, care te-a născut cu trup pentru mântuirea noastră, auzi-mă și mă miluesce, că a ta este împărăția și puterea și mărirea în vecii vecilor. Amin»*)

Preotul apoi ne-a urat fericire, spunându ne, că co-

*) Comenius «Școala maternă» Cap. V. B. I.

piii, care pleacă la drum toamna sau primăvara sunt cei mai sănătoși, mai deștepți și mai cuminți, precum și firea primăvara și toamna e mai frumos împodobită.

Ast-fel mângăiați și întăriți cu puterea de sus, ne-am întors acasă, unde buna mea mamă cu lunga ei experiență a început să povățuească pe soția mea și cu ei.

Drept încheiere trebuie să ne însemnăm:

a). Că mama e încredințată de Dumnezeu cu urzirea nemului omenesc, pe pământ; mama este ingerul pădător al copilului

b). Cea mai frumoasă vorbă 'n lume.

Cel mai iubit, mai dulce nume.

E mama.

Sub sôre nu-i nici un cuvânt.

Atât de-adânc, atât de sfânt.

*Ca mama.**)*

c). Inceputul înțelepciunii la copil, e credința și nădejdea în Dumnezeu.

Schițe din Târgoviștea

(Urmare)

Găsesc în epoca lui Vasile Lupu de Dl. Misael, pag. 144—147 următoarea descripțiune:

În timpul glorioșelor resbele, ce purta Mihaï vitézul în contra Turcilor comandați de Sinan-Pașa, Târgoviștea, avea aceste întărituri, o mănăstire ce era aproape de curtea Domnăscă și fusese prefăcută în cetățue*)

Curtea domnăscă era zidită atunci în formă de castel mare și putea încăpea intrinsa de la 4000 până la 5000 ostași, ea era închisă cu un zid gros și cu tunuri.

1). Sinan-Pașa mai, întări după fuga locuitorilor și ocu-

*) Campana, Historia del Mondo t. II p. 904—Heresă pag. 574—De Thut XII pag. 543 — Monteaux pag. 569.

1). Magasinul pentru Dacia, tom. V. pag. 60—69.

parea orașului de Turci și acel zid gros împrejurul palatului cu un val de palisade cu copaci amestecați cu pământ. ²⁾ Orașul era înconjurat cu un zid de pietre și cu grindii lipite cu huma ³⁾. Și cu pământ lat de 12 picioare și ocolit cu un șant foarte adinc tot de 12 picioare de larg. ⁴⁾ Cetatea avea atunci numai o poartă mare în față și alta mai mica în dos, ambele erau legate cu fer, având în nauntru trei fântâni din apa lalomiței. ⁵⁾ Aceste întăriri parte vechi, parte improviseate de Turci, după ocuparea orașului spre a susține asediul oștilor noastre, fură arse și dărâmate de Mihai-Vitezul spre a putea să-și scoată pe încuibății păgâni dintr'ânsele*) iată pentru ce Matei-Basarab fu silit a repara și a reconstrui din nou murii și șanturile cetății, după cum mărturisesc, un martor ocular din acele vremuri Pavel D'Aleppo. În timpul domniei lui Matei Basarab, Târgoviștea, se ridică la punctul cel mai înalt de slavă, atunci ea fu luminată de cea mai mare și mai vie lumină, ce a putut vre-o dată să strălucască asupra vre-unei cetăți.

De atunci pornesc primele raze de lumină intelectuală în poporul muntenesc și nu pot trece peste niște figuri atât de mari ale Istoriei și ale Bisericii române, ca: Matei Basarab, Ștefan Mitropolitul, Udriste, Nasturel, fără să dic că numai unor zeloși, luptători, ca aceștia se datorează existența neamului și credinței noastre până în ziua de azi.

În timpul domniei lui Matei Basarab și sub pastoratul Mitropolitului Ștefan, Honterus, agitase deja reforma luterană în Transilvania la 1634, cu scopul d'a convinge pe românii de dincolo la reformare. Acesta pornire nu trecu fără a fi observată de acei cari vegheau neadormiți și combăteau înclinărilor dăunătoare cultului și patriei lor. Țara se umplu de misionari, cari voiau să convingă poporul la luteranism.

2). Walter.

3). Ist. omfi pag. 412 idem.

4). Pag. 412.

5). N. Bălcescu. Istoria lui Mihai Vitezul «Rev. Română» 1862. pag. 83.

*) N. Bălcescu pag. 85—101 aceeași revistă.

Mitropolitul simte, strânge poporul sub cuvânt să facă rugăciuni pentru ploe și după terminarea serviciului divin îi invederează primejdia ce-l amenință. Redesteptarea națională începe, Vodă înființază imediat tipografie și cărțile religioase traduse în limba maternă, pe dată ce eșiră de sub teascuri, fură puse în mânele creștinilor ortodoxi. Cărțile pastorale ale Mitropolitului Ștefan, pline de învățături morale și de pilde înțelepțesci, ar putea fi încă și astăzi împărțite ortodoxilor, gata în cazul când asemenea primejdii, poporul acesta, care a trăit atâtea veacuri numai prin credința lui, ar mai fi amenințat.

D'acum înainte încep primele raze de lumină, în țara Muntenescă, Matei Basarab, isbutesce să imprăștie cultura națională în iubitul său popor, tipăresce mai multe cărți bisericesci și Pravila Domnescă, în care se coprinde întocmirea tuturilor legilor țerei și care servesc de basă jurisprudenței actuale.

Se întorce acest voivod invingător aici din războiele ce avu cu Vasile Lupu și din care îl scapă credința și ceaușii, lăncerii, arcașii, roșiorii și vânătorii lui, cari după cum dice nemuritorul poet Bolintineanu, purtatu până la cucă, bete la călțuni și flori la suflet. Semenii streinii îi amarără sufletul și pacinicile lui bețrânețe, ragaz nedându-i nici macar să se bucure de dăilele-i lungi, senine ne'ntinate, așa precum i le dăruise D-deu, așa precum din victorii și din fapte bune și le făurise dansul, pe vremea întregului său veac de domnie, pacinică mândră și înțelepțescă.

Multe fapte mari se petrecură în Târgoviște. acest punct de mărire și de glorie a trecutului nostru prin sărbătorile atâtor triumfuri, atâtor războe aduse de valurile timpurilor înfrante toate de strămoșii noștri și cari adă ilustreadă frumos Istoria patriei, însă, eu având a mă ocupa numai despre orașul acesta, voiți arăta acum, care e populația, bisericile, ulițele și târgurile acestui oraș, ce sub Matei Basarab, ajunsese la apogeul său de mărire, credință și de cultură. Scriitorii contemporani de felurite națiuni

se minunează de frumusețile lui, descriindu-l că e vrednic a fi capitala unei țări și locuința unui Domn mare*.)

Et autem arx Valachiae munitissima et viro principe digna Voivodae almi mandionis suae se demeruerunt.

Curtea domnească pe la anul 1679—88 zice martorul popular D'Aleppo, avea forma unui mare castel închis c'un mur țeapăn ce putea servi de-o aparare sigură. Curtea avea o întindere imensă. Spre miadă noapte era Turbul Chindia, zidit de Mircea, reparat de mai mulți domni ai țării și adus în starea de azi de Gheorghe Bibescu 1843-44, el are la basă 44 metri patrați și o înălțime de 40 metri, servea mai întâiu spre a se zări inamicii la depărtări de poștii, până unde apoi apele Ialomiței, ca panglice de argint se pierdeau peste mănăsele câmpii ale acestui județ. Chindia sluji ca să se cânte d'acolo meterhaneaua Domnilor, când venea sora la chindii. În apropierea lui pe sub pământ, era o subterană în care nimeni n'ar avea curajul să pătrundă, azi, când trăim liniștiți în țara noastră, dar care servea atunci de ascundătoare și ca să se pōtă, prin cele tainuite beciuri, eși din palaturi afară din cetate până la șanțuri.

În rândul ședinței domnești era frumoasa uliță a mai marilor țerei locuită în dreapta palatului de familiile Drăculescilor iar în stânga de ale Dăneștilor ambele aceste părți se numea pe atunci Ulița Cocolor, mai târziu ea purtă numele, sub fanarioți, de Ulița Veliților Halea și Maziliu. La răsărit în spre Ialomița veniau grădinile și ceairul Domnesc, iar în spre nord vestul acestora erau băile, care după cum spune domnul Brezoianu în opera sa**) «Vechile instituții ale Românilor», erau făcute după planul băilor publice din Constantinopol. Aceasta o afirmă și Pavel D'Aleppo care zice că directorile era un țarigrăden, că venitul era a lui

*) Beierlinec t. I. 226 și Boțero pars III pag. 94 Montrens. Raport istoric despre starea țerei Românesci. Magasirul istoric Tom. V. P. 60.

**) Ion Brezoianu; Vechile instituții ale Românilor, pag. 9.

St. Nicolae Andronesci, biserica ce există și azi și că serviciul lui era bine întreținut, iar clădirea dintre cele mai mărețe și mai frumoase. Dincolo de bătă, unde este astăzi casa lui Stărotescu, era tipografia lui Matei Basarab).

Spre apus venea un templu catolic, al cărei origine sunt duse până la Radu-Negru, care se dice că o întemeiara la (1300). Numita biserică a fost arsă după cum spune «Arhiva istorică» pradată și daramată în mai multe rânduri, dar, reparată de Domniile care ținutu-ș-au lor și femeii catolice care locuiau pe atunci cetatea Târgoviștei. La 1733 ea fu arsă de Turci pentru a opta oară¹⁾ și de atunci nu se mai restaură, azi este cu totul în ruină. Spre răsărit, lângă Palatul Curtea Domnească venea biserica Domnească care a fost zidită de Petru Cercel la 1583 — 85, dar știut este, că această curte Domnească și-a avut aici biserica sa încă din timpul lui Mircea cel bătrân și că ruinându-se cu desăvârșire, Petru Cercel o restaură pōte din temelie. Aici se vede în dreapta, de cum intri în tinda bisericeii, mormântul Dōmnei Elena a lui Matei Basarab, peste care e pusă o piatră de marmoră sculptată cu destulă artă și îngrijire, iar pe dānsa stă scris următoarea inscripțiune: «Homo natus de muliere bravivens tempore repletur multis miseris qui quasi flo-segreditus et conteritur et fugit velut umbra». Iacob cap. XIX 1—2 anul 1653. Pe pereții se află portretele lui Matei Basarab Voivod, Neagoe Basarab, Constantin Brāncoveanu, Pătru Voivod, Mihai Vitezul, Șerban Basarab, Constantia Șerban Voivod, Șerban Cantacuzino și Mihnea Vodă. Acolo se mai găsește și o piatră în formă cilindrică și cu o inscripție în versuri, un epitaf a lui Matei Basarab, care se știe că a fost înmormântat în această sacră biserică, apoi oșele sale i-au fost transportate la, monastirea Arnota.

1). Istoricul monastirei catolice din Târgoviște. Veți arhiva istorică a Romāniei, tom. I partea a II pag. 52.

Din descripţiuni făcute de Pavele D'Aleppo și Mitropolitul Stefan, după vremea lui Matei Basarab, reese că porțile curții Domnesci erau în număr de patru și a nume: Poarta Dealului sau a Monastirei Dealului ce conducea la viile cetățenilor Târgoveșteni, spre răsărit Poarta Buzenului, unde își avea cartierul Roșiorii de țară, călări și pedestri. Spre monastirea Polnița, adică Biserica Albă, era a treia poartă numită a Bucureșciului, de unde se începea tabăra cavafilor, abagiilor, căldărarilor, șelarilor, argintarilor, zarafilor, etc; iar spre sud-est era a patra poartă, numită a Argeșului, care da în spre bolte pline cu mărfuri genoveze, venețiene, țărănești, etc. ele erau așezate în rând cu Mitropolia de adică și mergeau până unde se făcea târgul săptămânal de vinerea până la «oborul vechiu».

Venind acum la populațiunea orașului Târgoviște din timpul lui Mihai Vitezul și mai târziu sub Matei Basarab, Târgoviștea se dice că avea o populație de 60,000 locuitori și 70 biserici.

Dionisie Fotino se mulțumesc a spune în opul său publicat la 1818 «Istoria Românilor» că Târgoviștea odată era foarte mare și întărită și în interiorul său, avea 3 monastiri: Mitropolia Stelea și Polnița (adică Biserica Albă sau Maica Domnului). Există, adaugă el și un turn înalt în curtea palatului Domnesc, Turnul Chindia, căci altul n'a mai fost, iar Pavel D'Aleppo, asemenea Târgoviștea cu Alepul și cu Damascul, acesta mai ales în urma reparării de către Matei a șanțurilor și zidurilor din jurul cetății, a palaturilor și a bisericilor din launtru ei¹⁾.

Negoțul în acele vremuri se făcea pe o scară foarte înaltă, nu era oraș din țara Muntenescă să nu vie cu produsele lui Vinerea la oborul din Târgoviște și d'abia putei străbate aici de târgurile Patriarhului de la Constantinopol, de carele și de încărcăturile Buzoenilor, Craiovenilor, Caracalenilor de baltă, etc. Acestea-s dovedite

¹⁾ Laurian, Istoria Română partea III, pagina 217.

și scose de institutorul Dimitrie Petrescu din Cronograful Argeșului. În afacerile sale comerciale Târgoviștea era deschisă și lucra cu piețele Veneției, Genovei și Tarigradului, care multă vreme se aprovizionară cu miere, ceara, lână, cirviș, oi, vite și brândeuri de tot felul; iar logofeții, logofetesele, jupânii, jupânițele, vladicii, mitropoliții, banii și voivodii își procurau hainele lor scumpe: binișuri, guguiane, fermenelele, giubelele și antiereele cusute numai în aurării, scumpe din aceste orașe.

Bugațiile costumurilor purtate de moșii și stramoșii noștri; fantasia și pitorescul lor, mă mir cum de nu s'a găsit nimeni, care să le facă descrițiunea lor amanunțită. Zugrăvite reu pe zidurile din tindele bisericilor și tot sunt bogate și atâta de frumoase, în cât nu știu dacă a existat vreun popor care să pătă a se lauda că în lux ne'ntrecut pe noi vre-o dată.

De la Mater Basarab înainte gloria Târgoviștii începe să scadă. Pote că fanariotul Neculae Movrocordat neputând să vadă în fie-care di dovedile de glorie ale unui trecut rodnic și înțeleptesc ale predecesorilor săi, toți mari la fapte și la suflet, muta scaunul domniei într'o rovină pe atunci, ș'așează definitiv la București.

Ca pozițiune naturală a solului, orașul acesta n'avea nici o frumusețe, înconjurat era de mlaștini, sortit, murdar cum fuse și sufletul fanariotilor, cari sugrumară țara schinguind'o și aducând-o la sapă de lemn, timp de un veac, până când singele martirului Tudor Vladimirescu al pandurii lor săi ne scapă și d'acele hidose jivine. Peripețiile acestor vremuri de tristă memorie, pentru cele două Principate, cred că nu sunt streine nici unui român, cari s'a interesat de durerile țerei sale, de aceea asupra lor trec, amintirea nevoind să v'o turbur și urmăresc înainte orașul acesta nenorocit, în care odinioară începuse atâta slavă

La 1660 Gheorghe Ghica din ordinul Porței și mai ales din cauza selbătăciei Vizirului Crapulii a dărâmat

«Curtea Domnăscă» stricând și întăririle cetății, iar Grigore Ghica al II repară palaturile pe la 1734 însă face sondajii vechilor ziduri, spre a găsi ascunsele comori ale Domnilor; iar Ilarian Episcopul Argeșului în memoriile sale zice: Acest profanator beiu a scormonit până și mormintele Domnești, sub masca venerațiunii d'a slăji cu parastase acele oseminte atât de scumpe românilor. Scurta domnie a lui Ghica să scie că se sfârși cu resbelul Ruso Austriac; Contele de valie comandantele Transilvaniei intrând cu armele în țară cuprinde Târgoviștea Const. Mavrocordat, ajutat de Turci îl hătu și-l alungă peste munți. Cu această ocaziune ei prefăcură și de astă dată Târgoviștea în foc și în cenușe și prin urmare curtea Domnăscă ramase iar o complectă ruină.

Smara.

M E S E R I A Ș I I

Piesă școlară din jocurile Fröbeliane. de la asilul „Elena Dămna“ executată de 10 elevi de la școla din satul Buhalnița în ziua de 30 August 1901.

Personele: Toți școlarii formează un cerc mare Unul, patronul, stă în mijlocul cercului, 9 elevi din cei mai deștepți represintă pe cele 9 meserii de căpitanie. anume: Ciobotarul, croitorul, ferarul, lemnarul, zidarul, grădinarul, simigiul, coșarcarul și hornarul

Aceștia stau la o parte a cercului.

Executarea. Corul cercului joacă hora cântând: (melodia diferă).

«Formăm cu toți un cerc frumos,

Și 'n el primim pe-acei.

Ce știu un cântec meladios

Să-l cânte-acum și ei».

După terminarea strofei de mai sus meseriașii pornesc în pas lin în jurul cercului, cântând.

«Venim din depărtare.

La voi ca să intrăm

Și-acastă dină mare.

Cu toți să o serbăm-

Corul cereului răspunde: (voce).

«De știți și voi un cânt frumos

Veniți ca să-l cântăm»

Meseriașii intrând în mijlocul cereului intonează versurile «**Cântec de țară**», după care se așază în fața patronului, în ordinea înscrierii.

Patronul, înclinându-se la dreapta și la stânga zice:

Bravi muncitori, ve felicit,

Bine-ați venit, bine-ați venit».

Meseriașii răspund în cor:

«Ca să muncim ne-am intrunit

Cine muncesce e tericit

Nimic pe om nu pôte inalta

Ca lucru ce pôte produce 'n arta sa».

I. **Cismarul**, esă atunci din cerc cu doi pași înainte și dice cu glas tare:

«Eu-s cismarul brav și harnic

Ce muncesc întregul an,

Cisme fac și ghetete bune

Cu mici cue ș'un ciocan» (arată ciocanul și varsă cuele jos).

II. **Croitorul**, face ca și cismarul, eșind înainte și zice:

«Iar eu sunt croitorul

Pantalonî și haine fac,

Cu un ac ș'un fir de ață

Pe-orî și cine pot să 'mbrac», (arată acul și ața).

III. **Ferarul**, ca cei de sus dice:

«Iată-me și eu ferarul

Ce dreg brösce și leg caré

Cu un fol și cu'n ciocan

String gramadă, ban cu ban» (arata ciocanul și foile de le are).

IV. **Lemnarul**, dice:

«Iară eu sunt lemnarul

De t t  lumea căutat,
 Fac mese  i scaune bune
 Cu pre  f rte moderat» (arată o m su a   un scaun
 in miniatură).

V. **Zidarul** zice:

Meseria mea e alta,
 Căci eu mă numesc zidar
 Zidesc case  i biserici
 Din pietre, nisip  i var» (arată varul, aruncă piatra
  i nisipul)

VI. **Simigiul** dice:

Iar eu sunt simigiul
 Mult cătat de mu terii,
 Eu fac p ne pentru  meni
  i covrigi pentru copii» (aruncă la copii p nea  i
 covrigii)

VII. **Co arcarul** dice:

De voi i co uri frumoșe
 Ief la mine să veni i
 Căci pe loc eu din nuele
 Ve  pletesc câte pofli i (arată co ercu a  i nuelele)

VIII. **Hornarul** dice:

Eu sunt negru. sunt hornarul -
 M tur h rne st nd in fum
 Iată pentru ce obrazul
 Mi-i murdar  i plin de scrum (arată cu m na funin-
 gina sau cărbunele de pe frunte  i obraz)

După acesta **me te ugarii** dic in cor:

Noi ma trii in unire
 Ve salutăm cu plăcere
 Să tr esc  munca n str  (ridică toți m inele in sus)
 Adio! la revedere! (se aplecă şi in urmă se retrag)

Luc t torii din Buhalnița.

Cuvîntare ținută la monumentul de la Răsboeni la serbarea de la 30 August 1901

Domnelor și Domnilor

Am venit cu mic cu mare aici la Resboeni, pentru a serbători într'un mod mai solemn, amintirea luptei ce a fost între Ștefan cel Mare Domnul Moldovei și Turcii la anul 1476 Iulie 26 cu care ocaziune serbătorim și luarea Griviței din 30 August 1877.

Până mai anii trecuți, aceste locuri erau lasate în părăsire. Numai bisericuța din vale dacă amintea trecătorilor, că aici a fost o grozavă luptă între Moldoveni și Turci, unde s'a varsat mult sânge creștinesc, iar în colominica.

Dar de la ridicarea acestui monument, această localitate este cunoscută de țara întregă, de aceea dic: Onoare Ofițerilor Regimentului al XV, cari au fost inspirați de frumosa și măreața idee, de a ridicat în această localitate, un monument, care va aminti în vecinicie trecătorilor grósnică luptă de la Valea-Albă

Prin ridicarea acestui monument s'a găsit prilejul de a ne aduna o dată pe fie-care an, spre a vorbi despre faptele mărețe ale lui Ștefan Cel Mare; desvoltând cu această ocaziune, sentimentul patriotic în inima poporului românesc.

De lângă acest monument, ca învețator din județul Neamț, voiú vorbi în câte-va cuvinte, despre bătălia ce a fost aici și despre luarea Griviței—ce se află în Bulgaria—lângă Plevna.

Lupta de la Resboeni a fost la anul 1476 Iulie 26 între Ștefan Domnul Moldovii și Turci.

Pricina acestei bătălii a fost, că Ștefan Cel mare bătuse mai înainte pe turci la Rahova (jud Vaslui)

Sultanul Mohamed, ne mai putënd suferi acesta ru-

șine. s'a hotărit să nimicească pe Ștefan; iar țara lui s'o prefacă în pašalic turcesc.

Ștefan, care se aștepta la una ca acesta, a trimis după ajutor pe la vecini, cari de și i-au făgăduit, nimeni nu i-a dat din pricină că nu-l vedeau bine, fiind că se dusesse vestea în totă lumea despre vitejia lui

În anul 1476 Mohamet Sultanul Turcilor trece Dunărea cu o armată de 150.000 oameni și înaintează către Moldova. Ștefan n'avea de cât 10,000 Soldați și cu aceștia se aședa în o pădure lângă Vaslui cu scop ca să lovească pe ne așteptate pe turci, dar auzind că armata turcescă este foarte numerosă și vedând că nu-i vine nimeni în ajutor, s'a hotărit să se retragă către aceste locuri unde ne aflăm noi astăzi. Ajungând mai la del de noi, și-a așezat armata într'o poenă.—Aici a pus soldații de auri înconjurat poena cu șanț, peste care a pus arbori tăeți și spinii, turnând pe de asupra pământ și în scurt timp a făcut din acea poenă o cetate puternică. Pe valul cetății a așezat tunurile sale.

Turcii l'a urmărit pas cu pas, până când a dat de dânsul. Ștefan vedându-i a ordonat să tragă cu tunurile.

Isbitura dată turcilor a fost așa de puternică, încât foarte mulți turci cădură la pământ și cei-l-alți începuse s'o iee la fugă. Sultanul Mohamed, vădând una ca acesta temându-se să nu fie și aici bătut de Moldoveni, a smuncit stégul cel verde din mâna purtătorului și s'a repezit ca fulgerul asupra redutei și după o luptă crâncena, cu mare greutate a resbătut în tabăra Moldovenilor. Aici în lăuntru poenei, a fost o luptă așa de grosavă, așa de desperată, încât și turcii multă vreme, după aceea s'aui mirat de o asemenea vitejie a Moldovenilor. În această bătălie mulți Moldoveni, aui cădut, luptându-se cu selbătecii Turci. Nimeni nu le mai venea în ajutor, numai codrul își unia glasul cu gemetele raniților și cu vaetele și țipetele desperate ale femeilor, fetelor și copiilor ce cădeau în mâna turcilor.—Era ceva nemaî pomenit de

ingrozitor, vaete gemete, strigăte desperate atât din partea Turcilor cât și a Moldovenilor fie care lupta din răsuputeri, pentru a învinge.

Dar în cele din urmă, cu toată voinicia Moldovenilor ei sunt bătuti, nu de vitejia, ci de mulțimea cea mare a Turcilor.

Ștefan Cel Mare, vedend că nu-i chip să învingă pe Turci; s'a retras cu căți-va voinici de ai sei, către Cetatea Nēmț de unde mama sa l'a respias dicându-i:

«Dute la batae pentru țară mori.

Și-ți va fi mormintul coronat cu flori»

Ștefan îmbărbătat de cuvintele mamei sale, s'a dus în Polonia, unde se aflau retrași mai mulți Români și acolo și-a înjghebat o armată puternică și cu grăbire a plecat contra Turcilor să-i alunge din țară.

Turcii strămptorați de fōme și ciună, plecase spre țara lor Ștefan cel mare i-au ajuns din urmă și aproape de Dunărea i-au bătut ingrozitor, încât de abia Sultanul a scăpat cu fuga peste Dunărea și ast-fel s'a mântuit această luptă, din care Ștefan Cel Mare de și biruit a eșit biruitor.

Ștefan întorcându-se victorios înapoi, a pus de a strâns oșele soldaților, care înălbeau această vale și le-a îngropat, făcend de asupra mormintului, biserica ce o vedeți, care va aminti pe vecinicie gloria trecutului nostru — În fie ce di, sunetele duiose ale clopotelor, se unese cu frământul jalnic al pădurilor, pomenind numele celor căduli în această luptă, pentru apararea țerei.

Trecem la a 2 însemnătate a serbărei de astăzi, adică 30 August, di renumită și scrisă cu litere de aur în istoria țerei, căci ea, ne amintește luarea Griviței, No. 1, una din cele mai tari și mai însemnate redute ale Plevnei, de către armata română comandată de vitezul ei căpitan Domnitorul Carol I, astă-di Rege.

La luarea acestei redute, a fost strașnică luptă și mare vărsare de sânge, de undo s'a și dis soldaților că

aici au primit *botezul de sânge!*—Nu voi vorbi mult de acesta bătălie, ci dic numai că Românii, au probat și de astă dată, că sunt adevarații urmași ai Romanilor și Dacilor, adevarații fii ai vitejilor de la Resboeni, Rahova și Călugăreni și că chiar străinii s'au mirat de vitejia aratăta de Români la luarea Griviței.

Noroc a avut acesta țară, că poporul ei au fost vitezi și nu numai poporului putem mulțumi, dacă astăzi avem limba, religia și o țară mare și frumoasă în stăpânirea noastră nesuperați de nimeni. ci și acelora ce au știut să-i conducă.—Așa dar, la nevoie, iubiți săteni, să luăm pildă de la ostașii lui Ștefan. Mihai. Mircea și alți domni patrioți să ascultăm cu dragoste de conducătorii noștri și să luptăm cu nespuse vitejie, contra dușmanilor, ce ar îndrăzni să se atingă de țara noastră!...

Dacă me va întreba cineva: Ce caut eu aici? și ce m'au îndemnat să vorbesc la acesta serbare?

Voiu răspunde: Nimic altă de cât datoria mea de învățător: căci după cum învățatorul german a format Germania de astăzi; tot așa și învățatorul român are datoria de a desvolta în *popor* sentimentul patriotic, formându-l astfel, că la vreme de primejdie să-și apere țara cu mare dragoste și patriotism; iar la ocazie, când va da D-zeu, să lupte din toate puterile pentru mărirea ei.

Domnilor, incheind cuvintarea mea, par'că ved în fruntea armatei pe Marele și vitezul Căpitan de la Grivița și Flevna—M. S Regele Carol I.—care prin vitejia și iscusința sa, biruind pe îngrozitorul dușman, a adus Țara Românească la libertatea, înălțarea și înflorirea la care este astăzi. Așa dar, din adâncul sufletului meu, strig cu acesta tericită ocazie: Trăescă M. M. L. L. Regele Carol și Regina Elisabeta

Trăescă Dinastia!

Trăescă România!!!

C. R. Teofănescu—Gribincea

Învățător *Bicaz*

REGULAMENT

Pentru

*Fixarea vacanțelor în școlile primare rurale, în vederea
art. 23 din lege.*

Art. 1. — În școlile primare rurale vor fi următoarele vacanțe fixe:

Vacanța de vară de la 25 Iunie până la 10 August inclusiv;

Vacanța Crăciunului de la 24 Decembre până la 7 Ianuarie inclusiv;

Vacanța Pascelui de la Duminica Floriilor până la Duminica Tomii inclusiv.

Pe lângă acestea vor mai fi și vacanțe regionale, a căror durată nu va putea trece peste 20 zile pe an în total.

Art. 2. — Vacanțele regionale se vor ține la epocile cari se vor găsi cele mai potrivite, pentru ca copiii să dea ajutor părinților în lucrările câmpenesci.

Ele se vor putea da sau de la o laltă sau în mai multe rinduri, cu condiție ca numărul total al zilelor de vacanțe regionale să nu treacă peste 20.

În localitățile unde asemenea vacanțe nu ar fi necesare, zilele lor vor putea să se adauge la vacanța de vară, la finele ei.

Art. 3. — Epoca vacanțelor regionale și durata fiecăreia dintr'insele se va hotări, la fie-care durată și pentru fie-care comună, de către consiliul comunal, după propunerea învățătorului respectiv, care va avea dreptul să ia parte la ședință cu vot consultativ. Decisiunea luată se va comunica în aceeași zi revisorului școlar de către învețător.

Art. 4. — Inscrierile copiilor în școlile primare rurale se vor face în zilele de la 11 până la 15 August

inclusiv. La finele anului școlar, lecțiile vor înceta în ziua de 13 Iunie seara, examenele generale vor avea loc în zilele de 16, 17, 18 și 19 Iunie, iar împărțirea premiilor în ziua de 24 Iunie.

Pentru examenul de absolvire, zilele de examen se vor fixa de revisor pentru fie care școlă în parte și în fie care an.

Art. 5. — Afară de vacanțele prevădute la art. 1, școlile primare rurale nu vor ține lecțiuni în zilele de Duminică și următoarele zile de sărbători:

a). Sărbători religioase:

Înălțarea S-tei Cruci, la 14 Septembrie.

Sf. Dumitru, la 26 Octombrie.

S-ții Arhangheli Mihail și Gavril. 8 Noiembrie.

Sf. Nicolae. 6 Decembrie.

Intîmpinarea Domnului, 2 Februarie.

Buna Vestire, 25 Martie.

Sf. Gheorghe, 23 Aprilie.

Înălțarea Domnului, Joi la 40 zile după Paște.

Pogorârea S-tului Spirit, Luni la 51 zile după Paște.

Sf. Constantin și Elena, la 21 Mai.

Sărbători naționale:

Aniversarea unirii țărilor române, la 24 Ianuarie.

Aniversarea născerii M. S. Regelui, 7 Aprilie.

Ziua numelui M. S. Reginei, la 24 Aprilie.

Aniversarea independenței și întemeierii regatului, la 10 Mai.

Art. 6. — În afară de zilele prevădute la art. 1 și 5 de mai sus, nici o suspendare de cursuri nu este permisă.

(Monitor oficial 137 din 22 Sep. 1901).

Notițe asupra școlilor ar'mănesci din Turcia Europeană

Tinerii anume pregătiți, vor înlocui după timp pe cei mai bătrâni, care de și n'au avut o pregătire specială, dar a avut focul sacru al patriotismului, care i-a condus în afacerile școlii. Natural, munca lor a fost mai mare, nefiind armați cu cunoștințele pedagogice, care înlesnesc greutatea instrucțiunii.

c) Pentru ca învățământul să înainteze, ar trebui înființată o *școlă primară model* în Bitolia, care să funcționeze cu 4 institutori normaliști meritoși. Școla să aibă materialul didactic necesar, aparate de gimnastică, un mic atelier de lucru manual, într'un cuvint ca o școlă de aplicație din țară. Se vor face lecțiuni model înaintea institutorilor din alte comune.

Cu modul acesta și institutorii, cari n'au avut ocașia a face o practică după noile cerințe pedagogice, să și îmbunătățească metoda și să și ușureze predarea în școlă, de ore -ce noile metode ușurează calea de a ajunge la rezultate frumoase în învățământ.

d). Păoa acum școlile primare erau împărțite în 4 părți sub conducerea unui revisor școlar.

De și greutatea de a inspecta diferitele școli din Macedonia e foarte mare atât din partea comunicațiunii, care i aproape impracticabilă, cât și din partea brigandajului, totuși ar trebui pe cât e posibil a fi inspectate cel puțin odată pe an fie-care școlă. A se întreține asupra nevoilor școlii și a Românilor.

Revisorul va da toate lămuririle necesare precum și observațiile cuvenite asupra învățământului. După mine ar trebui și un *inspector școlar* cu reședința în Bitolia, care să fie mijlocitorul între corpul didactic și autorități. Aceste persoane pe lângă calitățile morale, intelectuale să fie și buni dascăli.

Inspectorul ori revisorii intrunesc în conferințe pe institutori în Bitolia ori pe circumscripții. Se discută metodele practice de învățămînt, precum și dificultățile ce le-a întîmpinat fie-care în cursul unui an.

Din «*discuți i iese lumina*» dice proverbul. Prin acest procedeu deosebirea de trecut va fi și mai mare.

e). Fie-care director de școală, sa facă un *raport* la începutul anului, în care se arate numărul elevilor înscriși din anul trecut și acel al noilor înscriși, făcîndu-se o *statistică comparativă* cu anul precedent. La finele anului școlar, directorul va înainta revizorului ori inspectorului un al doilea raport cu *situațiunea școlii*. Cu modul acesta s'ar putea forma o statistică a elevilor înscriși și a acelor cari au trecut examenul.

Din statistica s'ar putea controla rezultatele școlii și măsurile necesare de luat în localitățile unde nu frecventează elevi în număr suficient școlă.

f). Institutorii să caute pe cât e posibil a da serbări școlare culturale, cel puțin de 2 ori pe an. Una din aceste serbări se poate face la *Crăciun* și alta la *Păscii* ori la *Distribuirea premiilor*. Așa la Crăciun se pot cânta colinde și juca piesa populară «*Vicleimul*» cu cântece de stea, ori altă piesă populară de ocaziune.

La altă serbare: cântece naționale în dialectul macedo-român și cântece naționale în limba română, ca în țară, poezii în dialect și în limba română din țară, o piesă populară aranjată după localități și împrejurări.

Aceste serbări au un efect foarte mare asupra dezvoltării simțului național.

Prin aceste serbări vei cauta pe nesimțite a aduce o înrățire între Români din diferite părți ale Turciei. Între dinșii să nu mai fie deosebirea că unul e Molovistean și altul Gopeșan, ci legătură scumpă să'i lege «*numele de Ar'mân*». Pe lângă dezvoltarea simțului național, aceste serbări pot avea și un caracter de bine-facere. Cu chipul acesta se pot strînge sumușore, fie ca *ajutore* de

haine, cărți, dar chiar ca fond pentru *cantine școlare*.

Acestea ajutătoare contribuind foarte mult asupra frecventării elevilor. Ori câtă bună-voință ar avea un elev sărac și desculț să vină la școală în timpul unei ierne gerose, nu va putea! Un copil sărac, care n'a mâncat la prânz de cât o mică bucațică de pâine uscată ș'a băut apă în silă cum voiți să asculte cu entusiasm lecțiunile predate de bunul său profesor!

Cu totul alt-fel va fi, dacă ar fi la îndămână ajutoarele mai sus-citate.

g) La multe școli din Macedonia, institutorii vorbesc cu elevii săi în dialectul macedo-român. Așa că am avut ocaziune să vorbesc cu elevi, care învățase 2 și chiar 3 clase primare și nu vorbiau românește ca 'n țară. Dialectul macedo-român îl cunosc elevii de acasă, deci institutorul ar trebui, să predea studiile în limba literară, limba întregului neam românesc.

h). O greutate mare e lipsa *programelor școlare*. Cred, că ar fi bine, să se formeze mai multe memorii de programe. O comisiune bine aleasă, să combine memoriile și să alcătuiască un *program analitic* pentru toate școlile primare. Greutatea va fi mare de ore ce avem și școli cari funcționează vara la munte și iarna la câmpii. Programa școlilor din Macedonia e cu totul diferită de a noastră. Așa Limba Română, Aritmetica, Religia, Științele și dexteritățile se cam potrivesc cu mică deosebire. Greutatea e la istorie, Geografie, Limba Turcă și Limba Franceză.

Nu ne permite spațiul a arăta modul cum ar trebui alcătuite programele și ce anume se punem și ce se omitem. Cea ce trebuie să adăugăm e ca să fie cât se poate cu *tendințe practice*.

i). Elevii, cari ni se prezintă nu cunosc de cât dialectul macedo-român, deci greutatea de a se exprima după cum dorim noi, adică în limba literară. Știut este de toți, că copiii învață foarte ușor o limbă străină, cu

atât mai mult când cunoște dialectul acelei limbi, totuși se exprimă cu greutatea. Pentru a putea satisface cerințele programei s'ar pute face în clasa I-a 2 ani împărțind materia în 2 părți. *durata ar fi de 5 ani*, dar este motivată. Apoi pe lângă limba Română trebuie să învețe și limba Franceză și Turcă cea ce în 4 ani e foarte greu a se da o cultură generală sănătoasă.

j). În legătură cu programele sunt și *cărțile didactice*.

Până în prezent putem spune, că n'avem cărți pentru școlile ar'mănesci din Turcia. S'a făcut un Abecedar, mi se pare și o carte de citire, dar n'au trecut. Cărțile noastre cum sunt alcătuite nu pot folosi elevilor macedo-români, Așa-că cu cărți de citire vechi, cu câte-o gramatică și cea mai mare parte pe metoda dascălului se bizue învețămîntul.

După mine, ar trebui alcătuite cărți conform cerințelor noi și 'n vederea programelor locale. Aceste cărți aprobate de consiliul Superior de Instrucțiune din Turcia, vindute cu'n preț mic la librăria română din Bitolia, ar înlesni foarte mult instrucțiunea.

Orî-cât de bun ar fi institutorul, tot e nevoie de o carte bună pentru elev, citind odată și-ar reinprospeta tot cea ce i-a spus institutorul.

k). Ocupațiunea Ar'mânilor fiind mai mult comerțul și păstoria, ar trebui dată o extensiune *școlilor comerciale* și celor *industriale*.

Nu se sperie, stinații cetitori că cer eū și mulți alți ca mine palate cu o organizație ca a școlii comerciale de gradul I-ii din București. Aceste școle comerciale, după cum s'a discutat și prin jurnale și chiar de dascăli trebuie să fie un fel de școli primare superioare, care pe lângă întregirea cunoștințelor elementare să câștige și cunoștințe comerciale (registre, corespondențe etc.) și să aibă idee de limbele Franceză și Germană.

Prin unele centre să se înființeze câte o școlă de meserii mai mult practic. Câte-va ore pentru întregirea cunoștințelor elementare, iar după prânz practică.

Dând o direcțiune sănătoasă școlilor putem fi siguri, că nu s'a cheltuit bani în zădar și vor avea rezultate îmbucurătoare.

l). Institutorii merițoși trebuiesc lăudați și dați ca exemplu, iar acei, cari nu-și vor face datoria, să fie aspru pedepsiți. Când vom avea un corp didactic conșcui de misiunea sa vom fi departe.

Prin ajutorul institutorilor s'ar putea face o *statistică exactă a Românilor din Turcia Europeană*. Fiecare știitor despre poporele din Peninsula Balcanică, da Românilor Macedoneni o cifră deosebită. Unii dă nume-
rul aproximativ un milion, alții 8 sute de mii, alții câte-
vazeci de mii de Macedo-Români. Cu chipul acesta am
avea o lucrare foarte importantă din punct de vedere sta-
tistic. Ea v'ar servi și ca punct de orientare în aședarea
și crearea școlilor

m). După diferitele discuțiuni avute și după jurna-
lele noastre institutorii și chiar Macedo-Români sunt gru-
pați în 2 părți după partidele politice. După mulți este
rău această grupare, căci dă naștere la articole prin jurna-
le, cari numai bine nu fac cestiunii romanesce. Ori
ce Român în afară de Țera-mună, trebuie să lucreze pen-
tru némul lui fără a face lucruri contrare ori căruți guvern.

Tóte intrigile la o parte, la munca dreptă și ori-ce
guvern va recunósce meritele corpului didactic. Numai
așa vom reuși lucrând pe cale pacinică, încet, încet, dar
bine.

n). *Salariile* institutorilor ar putea fi aranjate în
mod stabil. Așa un institutor nu e sigur de ce l'efa va
avea lunar la anul. Un institutor conșcui de misiunea
sa, să scie că p'ote să lucreze cu inima pentru școla, fără
a se gândi, că ce va face dacă va fi postul lui suprimat.

Cestiunea *pensilor* ar trebui aranjată într'un mod
competinte. Un institutor care a îmbetrănit învățând pe
elevi, ce p'ote să mai lucreze el, ca să-și potă câștiga e-
xistența? Cestiunea, în adevăr e complicată, dar prin

multă chibzială s'ar putea aranja și cu institutorii bețrinii din Turcia.

o). Statul Român și-a făcut și și face datoria în privința susținerii școlilor române macedonene. După părerea multor, ar trebui să intervină și inițiativa particulară.

Să se formeze o *ligă a Românilor Macedoneni*, a cărei membri să fie în general Macedo-Români. Cotizațiunea să fie minimul 50 bani. Din fondul adunat să se ajute la susținerea școlilor și bisericilor române din Turcia.

p.) Un *diar-revistă* pentru Macedo-Români ar trebui înființat. Conducerea să fie încredințată unei comisiuni compuse din persoane cu dor de neam. După mine acest jurnal trebuie să cuprindă următoarele articole: un articol național, unul pedagogic, unul bisericesc, unul comercial, unul de creșterea vitelor, un articol literar, informații, anunțuri a principalelor case comerciale etc.

Pentru susținerea lui, ar trebui format un fond, din a cărui beneficiuri și cu abonamentele să se potă acoperi cheltuielile. Numai în ast-fel de mod foloșele ar fi mari.

r). Un lucru, care me dore foarte mult, e următorul:

Sunt 35 ani de muncă pentru redeşeptarea romanismului și în Bitolia, centrul Macedo-Românilor *n'avem o biserică românească*.

Avem atâți profesori, atâți elevi acolo și Duminica trebuie să se ducă la biserica grecească, ori să stea acasă.

Este timpul acum, când uniți de la sărac, până la bogat, să lucrăm prin toate mijlocele pacinice, pentru a se pune temelie unei biserici românești în Bitolia.

Românii, cari țin cu interesele grecesci, vor veni la calea dreaptă, căci având biserica și preot român nu se vor mai teme, că vor rămânea necomunicați, ori ne îngropați fiind afurisiți de părinții bisericești.

Școlile vor fi mai populate și elementul pur românesc se va întări.

Numai prin muncă fără de preget se pot dobândi

rode frumoșe. Exemplele primilor apostoli ai Românis-mului în Macedonia, să ne fie pururea în minte și cu *Dumnezeu înainte.*

V. Stroescu.
Sofia.

O serbare religioasă patriotică*)

În ziua de 29 Iunie a. c., sărbătorea Sf-lor Apostoli Petru și Pavel, cu ocazia hramului bisericeii din cătunul Chisirig, com. Bicaz, s'a oficiat din inițiativa unui Comitet compus din preot, învețator și alte persoane, un parastas pentru odihna sufletului viteșului soldat, **Timaru Tôder**, din reg. «Resboeni» No. 15, care la asaltul Griviței sub comanda eroului maior **Nicolae Iôn**, a murit a-perându-și patria și legea străbună.

Scopul, pentru care s'a aranjat o astfel de serbare în amintirea acestui brav copil al patriei, a fost nu numai pentru dezvoltarea Sentimentului religios; dar mai mult pe cel patriotic, a conștiinței naționale în fiii poporului nostru român, atât de puțin dezvoltate.

Serviciul parastasului a fost oficiat de cuvicioșia sa părintele Teofan, superiorul schitului Durău, asistat de preotul parohiei și un diacon. Atât la serviciul liturghiei, cât și al parastasului a cântat corul compus din elevii școlii din **Tașca**, sub conducerea învețatorului. După terminarea serviciului parastasului, ce s'a oficiat în curtea bisericeii, în fața unui arc de verdela împodobit cu drapele tricolore și tablourile istorice: «În amintirea viteșului soldat **Timaru Tôder**, mort în resboiul pentru nea-târănarea țarei» și «**Valter Mărăcineanu** la asaltul Grivi-

*) Acesta serbare s'a făcut în tocmă după opiniile emise de învețatorul C. Teofănescu Gribincea în conferințele generale din April 1901.

ței», s'a cântat de cor în 3 voci imnurile: Trăiască Regele și «Mortea Vitează»; după care parohul I. Corigescu a rostit o frumoasă cuvîntare despre iubirea de nēm și biserică, arătând numeroșei asistențe, că biserica venerăză cu deosebire pe fiii ei, care-și dau viața pentru apărarea patriei și a religiei strămoșesci.

Apoi corul a cântat «Fiii României», după care învățătorul Th. Ionescu a rostit un frumos discurs, arătând suferințele ce le-a îndurat țara noastră de vécuri, până ce fiii ei, sub comanda înțeleptului și vitezului lor Căpitan, a înfrînt pe dușmanii, cari ne împilau și la Plevna ne-a cucerit libertatea și independența scumpei noastre patrii.

Ambele cuvîntări — atât a preotului, cât și a învățătorului —, au făcut o puternică impresie asupra celor prezenți.

Armata a fost reprezentată printr'un pluton de soldați sub comanda D-lui Locotenent Jipa din reg. «Resboeni No. 15», care cu toate că timpul era nefavorabil și apele revărsate nu a pregetat un moment de a veni și a da onorurile cuvenite unui fiu al patriei, cădută pe câmpul de onoare.

După un prânz luat de toți în curtea bisericeii și în mijlocul poporului, cei ce au luat parte la această frumoasă și imponentă serbare, cu tricolorul și armata în frunte, intonându-se marșul «Deșteptăte Române», s'au retras la cantonul silvic «Florea», unde a avut loc o frumoasă petrecere populară, făcută în scopul de a sustrage pe tinerit de la petrecerile de cârciumă: făcînd ast-fel din hramul bisericeii locale o serbătoare de o îndoită însemnătate, atât din punct de vedere religios cât și practic.

Un asistent.

Inițiativă Lăudabilă

În ziua de 21 Octombrie 1901 Dl. Gh. Nicolau, Revisorul scolar al județului Nâmțu, a presidat întrunirea cercului cultural al învățătorilor, din plasa Mijloc, care a avut loc în satul Ghigoesci com. Serbești—dăpă o prealabilă înțelegere cu învățătorii,—ca să se facă apel la sătenii răzeși din localitate pentru construirea unui local de școală; căci actualul local este în starea cea mai rea posibilă, amenință se cadă, și comuna este saracă.

La ora 2¹/₂ s'au adunat în localul solei—sătenii cu preotul lor și învățătorii cercului. Dl. Revisor deschidând ședința a vorbit câte-va cuvinte bine simțite stîrnind în sătenii dorința de a avea un local bun și senătos pentru școală. Apoi a dat cuvîntul D-lui Șerpișanu învățătorul școlii din Bălănești—Ghelăești com. Bărgăoni, a cărui cuvîntare o publicăm mai la vale. A mai vorbit cu multă căldură preotul din sat Stefan Mareș. În urmă luând cuvîntul Dl. Gh. Nicolau face apel la sătenii, să pună mână de la mână cu toții, pentru ca să facă un local de școală: li s'a adus elogii că sunt urmași vechilor osteni ai lui Stefan Cel mare — căci sunt răzeși vechi etc. după care au convenit de s'au ales un comitet, compus din preot, învățător și 10 sătenii fruntași, s'au format o listă în care s'au înscris după voe vre-o 25 sătenii însumând 1062 (una mie șase-deci și doi) lei în cari se cuprind și 500 lei cât s'a evaluat *douăzeci prăjini pămînt* donat astăzi de Dl. C. Lefter, învățătorul din localitate, cu soția sa Zoia C. Lefter născută Lozonschi, spre a se construi pe ele noul local. Pentru care s'a dresat un proces-verbal comemorativ semnat de toți cei prezenți și care se va păstra în arhiva școlii.

Asistent.

*Conferință populară ținută în satul Ghizgoești Com. Șerbescă
Județul Neamțu în ziua de 21 Octombrie 1901.*

«Dați-mi instrucțiunea un secol
și voiți reforma omenirea.»

Leibniz.

Domnilor,

Sosit aici în mijlocul Dv. voiți căuta pe cât slabele mele puteri me vor ajuta: 1). Să vedem, cine-am fost și cine suntem noi Români, față de cele-alte popore, care ne înconjură și al 2-lea). Cum am putea noi face, ca prin mijloacele noastre, să putem clădi în acest sat, un local de școală, așa ca să ne fie drag la toți.

Domnilor,

Noi Români suntem un popor tiner, ba, încă foarte tiner, față de poporele din apusul Europei; moștenitor caracterului și vitejiei a 2 popore mari și viteze — Dacii și Români. — Despre vitejia și curajul acestor popore nimene nu poate tăgădui astăzi. Români și Dacii au fost atât de viteji în cât cei dintâi au cuprins mai totă lumea cunoscută pe atunci, înse pe Dacii nu i-au putut birui până la venirea Marelui Traian pe tronul împărăției Romane, care în două lupte ce a avut cu ei le pune capetul; dar nici Dacii n'au fost mai pe jos, căci s'au luptat în celatea lor până la unul și nu s'au dat supuși de cât odată cu mărta, dicend: «De cât o viață în robie, mai bine o mărta vie» grăsnică luptă și vitez popor.

Traian după ce a ucis aproape toți Dacii militari, femeile betrăni și copii au ramas, dupe care în urmă s'au adus coloniști Romani din împărăția sa și s'au amestecat cu Dacii, din amestecul acestor popore s'a dat naștere mai târziu la un nou popor, *poporul Român*, din care astăzi am devenit *Regatul Român* — întocmai cu același tip și caracter de strămoșescă vitejie.

Dupe cum nemuritorul poet V. Alexandri dice:

«Că din vultur, vultur nasce,
Din stejar, stejar răsare.»

Maî târziu acest popor tiner, lasat fiind de împărații cari au urmat dupe Trăian, au avut de luptat vecinic cu dușmanii lui vecini pe, care mai tot dea-una i-au invins, și s'a format aici la gurile bătrenului fluviu Dunărea, un stat mic dar puternic, care une ori бага grôza în dușmanii săi vecini—și sub diferiții săi vocodii s'au apărat hotarul, legea, limba și obiceiurile strămoșesci, ținându-le în neștirbire, precum a fost aici în Moldova *Al. cel Bun* și *Marele Domn Ștefan*, care în 40 și mai bine de ani au bagat grôza în vecinii săi și mai cu sêmă în Turci; drept care, cu drept cuvint i s'a dat numele de sfînt și apărător al creștinătăței.—Dincolo, inse în Muntenia, Domnii nu se purtau mai pe jos, de pildă ca: *Mircea cel Mare*, *Vlad Tepeș* și *Mihai Vitezul* toți aceștia au desfășurat vitejii strămosesci, care cu câte o mână de ômeni, бага grôza în dușmanii—și acestora numai credința în D-deu și iubirea de patrie li da suflet de invingeau.

Dar au trecut și timpurii de grea cumpănă peste capul Românilor, care în timp mai bine de 100 ani, ni-a ținut încătușate limba și obiceiurile țerei noastre, nisce Domni străini numiți fanarioți trimiși de Turci, cari ne despoiau de toate averile; iar limba românescă nu se mai vorbea de cât la stână și în bordee; românului i-î era rușine să vorbească românesce, după cum ne spune distinsul istoric V. Al. Urechie:

«Intr'un timp de uvelire, pe când limba cea română, Interită din palaturi să vorbea numai la stână.»

Maî târziu, românii de-ai noștrii adăpați de sciința cărței, la școlele din apusul Europei; au sunat deșteptarea României dicend:

«Numai tu, popor române să zaci vecinic în uitare,
 Numai tu, să nu ieși parte, la obșteasca fericire
 La obșteșcul viitor.»

V. Alexandri.

De aici înainte reformele de la 1821 — 1848 și luptele pentru libertate, fraternitate și egalitate; până când în anul mântuirii 1859 s'a făcut unirea și din 2 țerișore mici s'a format un singur Stat Românesc, recunoscut și sfințit și de puterile Europene, care astă-đi sub înțelepta ocărnuire a M. S. Regelui Carol I, am ajuns un stat pe cât de puternic innăuntru, pe atit respectat în afară, am ajuns în fine să vedem, că sub ochii noștrii s'au desfășurat eroismul și luptele din 1877 unde Românii subcomanda Marelui Căpitan și Domn, care comanda întregi armatele române și ruse; au invins pe Turci, trecându-le pofta de a mai cere bir pentru tot d'auna; după care în urmă am capatat: Independența, Regalitatea etc și tot sub Augusta sa Domnie s'a făcut o mulțime de îmbunătățiri în țară, ridicându-ne alaturea cu națiunile mari ale Europei. Dupe cum tot V. Alexandri dice: «Egalând o țară mică, cu o mare împărăție» și mai târđiu la ridicarea țerei la Regat dice:

Mi-am vedut visul cu ochii
 De-acum pot să mor ferice,
 Astă-đi lumea ne cunoșce,
 Român dice, vitéz dice».

De unde rezultă, că românul e destoinic în toate, numai cap să aibă care să-l potă indruma, căci el e dărnice de toate, după cum dice eminentul scriitor Al. Vlăhuta, «că țăranul român, e sfătos și glumeț, sprintin la horă, harnic la plug și vitéz la răsboiu, cu mâna și cu inima deschise, tovarăș bun și la chef și la nevoc — păstrător și credincios, al limbei, al portului, al credinței. pe care el o numeșce «lege» și al datenilor apucate de la străbuni» De aici și dicerea poetului «cine-am fost odinoră cine vom fi iar o dată».

Acuma după ce v'am arătat, de unde ne tragem, cine am fost o dinioră și cine suntem astă-dî — sa venim la al 2) punct școlă.

Când dic școlă, mă gândesc la ceva sfânt ca și la biserică, căci școlă a ridicat națiunile mari acolo unde au ajuns, școlă a descoperit și descoperire toate mijlocele pentru ușurarea traiului omenesc, școlă a descoperit omului toate tainele științei, școlă a făcut pe om stăpân pe toate puterile naturei, școlă a făcut, ca în câte-va minute să vorbim peste țeri și peste mări, școlă a pus astă-dî la jug, puterea electrică, de care o dată omul fugea ca de ceva necurat, școlă în resbõe face ca o națiune să învingă pe alta și tot școlă ridică pe omi cu inima și sufletul până la D-zeu.

Școlă face pe omul învățat să vadă lucrurile mai departe de cât semenii sei, școlă a adus reformele în omenire, școlei se datorește cultura și civilizația la care am ajuns și tot prin școlă s'au făurit legile și organizarea societății actuale. În fine școlă din sălbatic a făcut pe omul de astă-dî și cu toate acestea, când treci pe lângă acest locaș sfânt al culturii nemului omenesc, veți, drept o ruină, cum e de pildă în satul D-vs. și în multe altele de care ne vom ocupa pe rind.

Ia să vedem cum stăm noi cu școlă față cu popoarele apusene? să observăm nu mai departe, dar peste munți la frații noștri Români din Ardeal, cari de și sub despoticul guvern Maghiar, totuși și-au ridicat destule localuri de școlă, așa cum puține se găsesc la noi, și ore i-i ajută guvernul unguresc? Nu. Ba din contra dacă ar fi putut să-i inpedece și cu toate acestea, dinșii au scoli de-ajuns unde totul, i-i a lor, până și pe învățatori i-i plătesc tot ei; în fine totul prin ei și nimic de la guvern și dacă, vom esamina lucrul bine, vom dovedi, că mai mulți Români să găsească știutori de carte peste munți de cât la noi, ba chiar cei mai mulți au venit profesori la noi în țară de ne-au învățat carte, unde cu ma-

re foc și-au arătat dorințele, Românilor; dar noi așteptăm totul de la stat, apoi cine e statul? nu tot noi, și dacă statul nu mai poate veni în ajutor este că a făcut mari cheltuieli în toate, căci noi fiind stat lină, am căutat să ajungem în scurt timp pe statele de apus, și chiar le-am și ajuns în multe, de aceea dic că ar trebui, noi prin noi să ni facem totul; ne mai așteptând de la stat.

Unde mai punem că națiunile mari ale Europei, au localuri de școlă de care te sfiști a intra în ele, creându-le a fi palate regale, așa ar trebui și chiar trebuie să fie și la noi.

Cine-și iubesc copilul seu, trebuie și e absolută nevoie să iubească și școlă, căci școlă face pe omul om, și dacă voim să-i vedem sănătoși și voinici ca și strămoșii lor, trebuie să li dăm carte în case bune și luminoase, fiind că «curățenia este mama sănătății» și unde va fi un trup sănătos va și o minte sănătoasă.

În urma celor duse, ia să ne unim cu toții și să ni alegem un comitet dintre noi din care nu trebuie să lipsească Preotul, Învățătorul și dintre locuitori frunțași și cu toții împreună să formăm un capital cu care să facem începutul, nu cred că nu se vor găsi inimă bune și generose pentru a ajuta la isprăvirea acestui mare act (facerea localului de școlă), mai ales Ghigoescii acești demni urmași și soldați ai Marelui Domn Stefan, cari, au știut în tot-d'auna și în timpuri de grea cumpănă, să-și apere: țera, limba și legea, ne dând un pas îndăret la orî ce greutate și primejdii; dar când e vorba de școlă? luminarea fiilor noștri și prin tr'înșii ridicarea națiunii întregi — aici î-i aici — de muncă, și cu vorba cu fapta și cu pun-ga, adică cei cari nu vor da bani vor munci și totul se va socoti în bani — să se vadă cei cu inima română, la muncă prin unire căci unirea face puterea, să vrem, să voim și vom putea — prin muncă și stăruință de fer să fac toate, să nu descuragem în fața greutăților și nici un pas îndăret, ci tot înainte.

În puține cuvinte voi atinge însemnătatea grădine-

lor școlare. Ce frumos e! când treci vara pe lângă o mică grădină de pe lângă unele scoli, bine înțeles unde au pământ, acolo nu vei dice alta de cât că. e un raiu pământesc și anume: la o parte pomii fel de fel închiși cu un gard viu de salcâmi duși sau și de spini; alătura rasa lnița sau școla de pomi, tot ast-fel aranjat; toate felurile de trandafiri și flori și totul despărțit prin mici soșeluțe prunduite. Apoi grădina de zarzavat. iară-și închisă cu gard viu. unde se ved toate telurile de verdețuri. luate așa cum dice la *carte*. aicea fac un apel la d-nii cari dispun, să vină în ajutor, spre a da terenul de grădină scolară, unde să se vadă știința, puse în aplicație, căci arta de a represinta frumosul stă în mintea omului învățat, aruncați la întâmplare sămînțuri de tot felul, dar la un loc, ce vom avea înaintea ochilor, dacă nu alt de cât buruene, dați aceste semințe unui om care știe, el, le va așeza toate cu știință și gust dupe unele regule și veți vedea în curînd o grădină mai mult de cât frumoasă, dupe cum artistul din o bucată de marmură face o statuie la care ne uităm vreme îndelungată, mai ales dacă e și frumos lucrată, pe când înainte era o bucată de marmoră care nu ne interesa. Luați boele și mânjiți o bucată de pânză. n'ați făcut nimic, pe când pictorul de talent le așeză cum știe el și face un tablou frumos, pe care-l admirăm ore întregi; tot ast-fel și cu facerea unei grădini, livedi etc.

De la noi atărnă viitorul și fericirea fiilor noștrii și pentru ei să muncim, ca părinți, ca cetățeni și ca buni Români.

De aș fi putut vorbi precum simțesc pôte ași fi pătruns inimile.

Terminând voiă încheie cu cuvintele genialului poet Eminescu.

«Tote-s vechi și noue toate,
De te'ndemnă de te chiamă
Tu te'ntrebă și socote».

Am dis: V. A Șerpeșanu.

Proverburî, locuțiuni proverbiale și fel de fel de idiotisme

Cu explicațiuni necesare.

(Urmare)

CL. **Chisălițē**

393. *Trei ape și o chisăliță*, adică e ceva de puțină importanță sau atenție.

394. *Il face chisăliță*, ad. îl omōra, îl farfecă în mici tărime, îi turtesce, îl face *fer/eniță*.

CLI. **Chită**

395. *Eu i-s chita lui*, ad. îi dau eu de hac, îl jastâmpēr eu!

396. *Chita lui acum*, adică bine-i mai merge, cum îi place lui acum. (Chitita cu Chititele. . e o polojenie).

CLII. **Chitelă.**

397. *Cu chitelă și cu socotelă*, adică se gândește mult, să nu greșescă.

CLIII. **Chitic**

398 *Tace chitic*, adică nu dice nimic, cum e peșcele

399 *Dintr'un chitic, tot calic; c'un rac, tot sarac*; n'are cum se prinde (se înavuți, se sătura),—*Din pușintel, prinde omul la nimica!*

400. *Cu chiticul cel mic, prinde peșcele cel mare*; adică caută a îndatora cu pușintel. c'apoi să fragă folose mari.

CLIV. **Chitire**

401. *Ce mai chitesci?* Ce mai gândești?

402. *Drumul la chitesci*, adică plēcă iute cărăbănesce-te.

CLV. **Chiuă**

403. *In chiuă 'n spinare de-acuma !* Se zice celor care intră'n post și au rămas tot ne'nsurați.

CLVI. **Chiulaf**

404. *A mâncat chiulaful*, adică a mâncat pârlăla, nu i-a ieșit bine, a pagubit.

405. *La așa cap așa chiulaf*, dice omul, batându-se la cap, când a făcut ceva nesocotit, când face bine și și aude dereu, când el singur îi vinovat de ceea-ce suferă.

CLVII **Ciga-nigă**

406. *Umblă cu ciga-niga*, ad. să'nșele cu nimicuri, socolind că o să i se trecă, *trecă-mergă*.

CLVIII. **Cilighiu**

407. **Cilighiu băet**, adică ferchiș. *Oiū ! bădișă cilighiu*
Nici nu vraū ca să te scuū, adică nu-mi pasă de-acuma.

CCIX. **Cinste**

408. *A dat cinstea pe rușine*, ad. a palit rușinea, n'a put a se păzi bine tot într'una, a deviat.

409. *Cât e lucru cu cinste*, adică poartă-te cât îi vorba cu binele, cât îi cu bineșorul !

CLX. **Ciocan**

410. *Nu-mi trebuie ciocan în cap*, ad. nu voiu pe nimene mai mare care să mă tot ciocănescă, să se facă mai mare, mai cu cap, să mă'ncurce la treburi.

411. *El e ciocan*, ad. mai mare peste cei-l-alți

412. *Șaședă bine pe ciocane*, ad. se pune bine, se întemează bine într'un loc, într'o afacere, se statornicesce bine într'un loc, îi merge bine.

George A. Cosmovici.

(Va urma)

Tg. -Némțu.

MULȚUMIRI

I. D-rul A. Manolescu fost medic de plasă (Burdujenii) a dăruit 200 exemplare cărțicele «Un sfat copiilor de sătenți» (primejdiiile beției) spre a se distribui bibliotecilor școlilor din județul Némț—pentru a se citi de școlari.—Revisoratul școlar al acestui județ, exprimă cuvenitele mulțumiri D-lui Dr. Manolescu pentru aceste folositoare cărțicele.

II Membrii corpului didactic din T-gul Némțu, în vacanța mare din acest an, au organizat un bal sub conducerea comitetului compus din D-na Elisa Bradu, D-l C. Vasiliu și preutul Haralamb Celus institutori—cari sunt aleși din partea colegilor din acea urbă și ca membri ai comitetului societății «Propășirea» cu sediul în Piatra-N. și cu concursul numai a corpului didactic au realizat un profit net de 320 lei. pe care, prin revisorat, i-au trimis societății «Propășirea» pentru sporirea fondului cantinelor din județ.

Pentru acest act, care vorbește de la sine, revisorul în numele său și al societății «Propășirea» aduce vii mulțumiri corpului didactic primar din acea urbă și în special comitetului și preotului H. Celus, casierul balului, dorindu-se mulți imitatori.

GH NICOLAU

Revisor școlar al jud. Némțu

Societatea corpului didactic din jud. Neamțu

"PROPĂȘIREA"

Situația casei societății la sfîrșitul lunii **Octombrie 1901.**

Le i B.

9663	05	compus din :
		7152 lei 65 bani soldo anilor precedenți și
		2510 « 40 « Incasați de la 1 April 1901.
		<hr/>
		9663 « 05 « din cari
		1120 lei 58 b. cheltueli în acest an.
		7599 « — Depuneri și anume:
		6674 lei din anii precedenți
		925 « de la 1 April 1901
		<hr/>
		7599 lei
		943 lei 47 bani numerar și efecte
		<hr/>
		9663 « 05

Adică nouă mii șese sute șesezeci și trei leiși cinci bani, tot tal.

Casier, C. PARTENI.

Comptabil, M. Th. Pantazi.

Notă. Avînd în vedere numărul învețătorilor noui, cari nu cunosc încă modul de administrare și conrespon-dență a școlei — ba chiar pentru toți colegii învețători — cred că fac o înlesnire publicînd în această revistă: Repertoriul Legilor, regulamentelor, programelor, decisiunilor și circularilor ministeriale, în vigore, privitoare la școla pri-mară, cu indicarea unde se găsesc publicate în buletini-ul oficial sau monitorul oficial.

S'a imprimat repertoriul pe foi separate, spre a se pu-tea detașa și face o bio. urică, pe care să o aibă dască-lul la îndemână, pentru ori-ce nevoie.

C. Vranceanu

REPERTORIUL

*Legilor, regulamentelor programelor, decisiunilor și circularilor,
in rigore, privitoare la școlile primare.*

N. Curent	Titlul și cuprinsul pe scurt	N., Data și pagina Buletinului oficial (B) și Monitorului oficial (M) in care e publicat
<i>I. L e g i.</i>		
1	Lege pentru descoperirea monumentelor și obiectelor antice.	B. 2 din 4 Sep. 1893 p. 47 M. 187 din 24 Noem. 93
2	Lege pentru conservarea și restaurarea monumentelor publice	B. 2 din 4 Sep. 1893 p. 53 M. 187 din 24 Noem. 93.
3	Lege pentru fixarea și gradarea remunerărilor membrilor corpului didactic din 6 Martie 1883.	M. 1 din 4 Aprilie 83.
4	Lege pentru modificarea art 8 din Legea de la 6 Martie 1883. (relativ la etatea pentru pensie).	M. 49 din 4 Iunie 1892
5	Lege pentru interpretarea Legei din 6 Martie 1883 (relativ la pretențiile asupra salariului).	M. 50 din 5 Iunie 1892
6	Lege pentru taxa de 5% asupra salarelor.	M. 210 din 17 Dec. 99
7	Lege pentru facerea clădirilor școlare primare și înființarea casei școlilor.	B. 63 din 15 Mart 96 p. 65 M. 227 din 10 Martie 96
8	Lege pentru restabilirea unor modificări în legile: Invățămîntului primar, Invăț. secundar și superior, Invăț. profesional și în Legea Administrației centrale a Ministerului. Decret 2727 din 9 Iulie 901.	M. 84 din 12 Iul 901 p 3018

N. curent	Titlul și cuprinsul pe scurt	No. Data și pagina Buletinului oficial (B) și Monitorului oficial (M) în care e publicat
9	Lege asupra învățământului primar și normal primar cu modificările introduse prin Legea sancționată cu Decret 2727 din 12 Iulie. 1901.	B 189 din Oct. 1901 p. 2550 M 118 " 28 Aug 1901 p 4540
10	Legea asupra învățământului profesional cu modificările introduse prin Legea sancționată cu Decret 2727 din 12 Iulie 1901.	B. din 1901 p. M 119 " 29 Aug. 901 p 4609
11	Lege pentru organizarea administrației centrale cu modificările introduse prin Legea sancționată cu Decret 2727 din 12 Iulie 1901.	B. din 1901 p. M 120 " 30 Aug 901 p 4650
12	Legea asupra învățământului secundar și superior.	B 166 din 1 Iul. 1900 p. 2031 M 72 " " " p.
<i>II Regulamente, Decrete Regale și Decisiuni Ministeriale</i>		
1	Regulament pentru serviciul de inspecțiune al școlilor.	M 81 din 13 Iulie 1885
2	Regulament pentru descoperirea monumentelor și obiectelor antice.	B 2 din 1 Sept 1893 p 49 M 239 din 28 Ianuar 89.
3	Regul. pentru conservarea și restaurarea monumentelor publice.	B 2 din 1 Sep. 1893 p. 54 M 239 din 28 Ian. "
4	Regul pentru construcția localurilor de școli primare urbane și rurale.	B 2 din 1 Sept. 891 p. 62
5	Regul. pentru punerea în aplicare a Legii pentru facerea clădirilor școlare primare și înființarea casei școlilor.	B 70 din 1 Iul. 1896 p. 213 M. 72 din 2 Iulie 1896
6	Regul. pentru școlile private.	B. 71 din 15 Iul. 1896 p 233

N. Cursul	Titlul și cuprinsul pe scurt	No. Data și pagina Buletinului oficial (B) și Monitorului oficial (M) în care e publicat
7	Regul. pentru esamenele de în- vățămînt primar ale copiilor pre- gătiți în familie sau institute pri- vate recunoscute de stat.	B 68 din 1 Iunie 96 p. 185 M 44 din 29 Mai 1896.
8	Regul. pentru aplicarea Legei a- supra învăț. primar și normal primar.	B 73 din 25 Sep. 96 p 329
9	Decret R. cu adăngirea unui articol între art 8 și 9 și modi- ficarea altor articole din Regul. de aplicare.	R. M 230 din 20 Ian. 1899
10	Decret R 2094 cu modificarea altor art. din Regul. de aplicare și relativ la plata suplinitorilor.	B 125 din 15 Oct. 78 p. 703 M 152 " 11 " 1878
11	Regul. pentru administrația in- terioară a școlilor primare urbane	B 119 din 15 Iul. 98 p. 389 M 94 din 30 Noe. 98 p 3314
12	Decret R. cu introducerea unor modificări (art. 9 și 11) la Regul de admin. al școlilor prima. urbane	B 135 din 15 Mar 99 p 1115 M 230 din 20 Ianu. 1899
13	Regul. pentru administrația inte- rioră a școlilor primare rurale.	B 149 din 15 Iul. 98 p. 522 M 91 din 26 Iul. 98 p. 3186
14	Decret R. cu introducerea u- nor modificări (art. 9 și 11) la Regul. de admin. al școlilor pri- mare rurale.	B 135 din 15 Mar 99 p. 1115 M 230 din 20 Ian. 99
15	Regul. pentru organizarea șco- lilor primare superioare cu aplica- țiunii practice de viticultură.	B 104 din 1 Dec. 97 p. 1319 M 123 din 3 Sept. 1897
16	Regul. pentru examenle de ab- solvire a cursului primar.	B 133 din 15 Fev. 99 p. 1072 M 260 din 26 Fevr. 1899
17	Regul. școlii de menagiu.	B 117 din 15 Iunie 98 p. 294 M 72 din 7 Iunie 1898

N. curent	Titlul și cuprinsul pe scurt	No. Data și pagina Buletinului oficial (B) și Monitorului oficial (M) în care e publicat
18	Decret R. cu modificarea alin C. de sub art. 2 din regul. școlii de menagiu	B. M. 263 din 23 Fev. 1900
19	Regul. pentru ținerea concursurilor de oină între diferite școli,	B. 132 din 1 Fev. 99 p. 1027
20	Regul. pentru organizarea serviciului statelor personale ale membrilor corpului didactic și al cancelariei Consiliului perman. de Instrucțiune.	B 121 din 15 Aug. 98 p. 522 M. 51 din 6 Iunie 1898.
21	Regul. pentru funcționarea bibliotecelor populare	B 122 din 1 Sep. 98 p. 652 1 123 " 5 " 1898
22	Regul. pentru fixarea vacanțelor în școlile primare rurale în vederea art. 23 din Lege.	B 189 din Oct. 901 p. 2545 M 153 din 11 Oct. 1901
23	Regul. pentru admiterea elevilor în școlile normale primare ale statului.	B 108 din 1 Fev. 98 p. 126. M 230 din 18 Ianuar 1898
24	Regul. Liceului Internat din Iași.	B 71 din 15 Iul. 96 p. 243
25	Regul. școlilor secundare (gimnaziul, licee și școle secundare de fete).	B 124 din 1 Oct. 1898 p. 606 M 104 din 12 Au. 98 p. 3707
26	Decret R. pentru instituirea zilei de 10 Mai ca serbătoare școlară	M 44 din 29 Mai 1897
27	Decisia 68,587 relativă la pelerinajul anual la monumentul din Răsboeni.	B. 101 din 15 Oct. 97 p. 1176
28	Decret R. 2903 relativ la înființarea medaliei „Răsplata muncii” pentru învăț. primar.	B 125 din 15 Oct. 98 p. 702 M 150 din 9 Oct. 1898
29	Decret R. No. 2879 pentru modificarea Decretului 2903 ca medalia să se dea și la învăț. secundar	B 166 din 1 Iulie 900 p. 2092 M 75 din 5 Iulie 1900

N. Cuprins	Titlul și cuprinsul pe scurt	No. Lata și pagina Buletinului oficial (B) și Monitorului oficial (M) în care e publicat
30	Decisiunea 9851 hotărășce dilele de 24 Ianuar și 10 Mai pentru solemnitatea distribuirei decorațiilor.	M 273 din 5 Martie 1900
31	Decisiunea prin care se hotărășce să nu se mai strămute o școlă în alt local sau să se închirieze fără aprobarea Revisorului în unire cu medicul de plasă.	M 285 din 19 Martie 1900
32	Decisiunea 39,374 pentru înființarea a 53 de școle rurale profesionale.	B 187 din 1 Aug. 90 p. 2486 M 95 din 29 Iul 90 p. 3379
33	Decret R. 3693 modificarea art. 55 din Regul relativ la arendarea pământurilor către învățatori.	B 7 din 15 Noem. 93 p. 335
34	Circulara relativ la arendarea pământurilor către învățatori.	B 184 din 1 Mai 90 p. 2400
35	Decisiunea 442 relativ la concursul pentru cărți de școlă primară	B 36 din 1 Fev. 95 p. 325
36	Condițiunile tipăririi cărților didactice	B 17 din 18 April 1899
37	Decisiunea 26,096 Autorii de cărți vor plăti taxa de 100 lei.	M 49 din 3 Iulie 1900
38	Decisiunea 27,110 relativ la abcedare și cărți de lectură aprobate, care nu se vor mai întrebuița după 30 Iunie 1902.	B 185 din 1 Iunie 90 p. 2422
39	Decisiunea relativă la împrumutarea de cărți la Institutori și învățatori din Biblioteca Ministerului	B 25 din 13 Aug. 94 p. 15
40	Decisiunea modificătoare celei precedente din Bul. 25.	B 31 din 15 Noem. 94 p. 174

N. curent	Titlul și cuprinsul pe scurt	No. Data și pagina Buletinului oficial (B) și Monitorului oficial (M) în care e publicat
41	Decisiunea 54.856. Elevii căduți la examen. Cl. I secundare au dreptul a fi înscriși din nou în cl. IV dar fără a fi urmăriți cu obligativitatea.	B 78 din 1 Noe. 96 p. 507
42	Jurnal No. 6 modificarea art. 28 din Regul. admin. școlilor urbane și adoptarea art. 41 din Reg. cursului secund relativ la serbătorii	M 125 din 10 Sep. 98 p. 4402 B 121 din 1 Oct. 98 p. 615
43	Decisiunea în privința vacanțelor la școlile superioare cu aplicație de viticultură.	M 215 din 25 Dec. 1897
44	Decisiunea 31.796 relativ la construirea localurilor școlilor primare	B 71 din 15 Iulie 96 p. 246
45	Decisiunea relativă la cererile de transferare să fi legalisate de primărie	M 130 din 1898
46	Decisiunea relativă la depunerea jurământului.	M 236 din 13 Ianu. 1899
47	Decisiunea 13,922 din 16 Mart 1900 că certificatele medicale să fie semnate de Dr. primar al județului.	M. Dosar. III din 1900
48	Programa studiilor din școlile primare superioare cu aplicații practice de viticultură.	M 123 din 3 Sep. 1897
49	Programa studiilor din școlile primare urbane.	B 108 din 1 Fev 98 p. 77 M 233 din 22 Ianu. 1898
50	Programa studiilor din școlile primare rurale.	B 108 din 1 Fevr. 98 p. 97 M 233
51	Orariile școlilor primare urbane și rurale.	B 128 din 1 Dec. 98 p. 823
52	Raporte asupra organizării învățământului gimnastice.	B 107 din 15 Ian. 98 p. 18

N. Curent	Titlul și cuprinsul pe scurt	N., Data și pagina Buletinului oficial (B) și Monitorului oficial (M) în care e publicat
53	Decisiunea relativă la înscrierea elevilor străini în școlile primare.	M 444 din 25 Aug. 1898.
54	Decisiunea 2575 relativă la formele (acte de paupertate) cum străinii pot cere dispensa de taxă.	B 100 din 1 Oct. 97 p. 1130 M 126 din 7 Sept. 1896.
55	Decisiunea 9779 streinii cari n'ar plăti taxa la termin să fie avertisați pe 10 zile și în urmă escluși.	B 77 din 15 Oct. 96 p. 487 și B120 din 1 Aug. 98 p. 507
<i>III. Circulări Ministeriale.</i>		
1	Circulara 2650 din 13 Mai 97 și	Dosarul 3 din 1897—98
2	Circulara 45,377 privitoare la încasarea taxelor elevilor străini și înaintarea lor.	Dosarul 3 din 1898—99
3	Circulara 9904, străinii nu sunt supuși obligativității (urmăririi pentru absențe).	B 77 din 15 Oct. 96 p. 487
4	Circulara Minist. Dispensile pentru străini trebuie înoite în fiecare an școlar.	B 99 din 15 Sep. 97 p. 1090
5	Circulara 1843 a nu se primi elevii străini la examen dacă n'au achitat întreaga taxă.	B 45 din 15 Ian. 95 p. 530
6	Circulara 57,320 din 22 Octom. 1901 relativ la Românii din alte țeri spre a nu fi puși la taxă ca străini.	Dosar. 3 din 1901—902
7	Circ. 3052 relativ la suprimarea ătelor suplimentare.	B 183 din 1 Apr. 901 p. 2366
8	Circ. relativă la modificarea orarului	B 184 din 1 Mai 901 p. 2388 M 27 din 6 Mai 1901
9	Circ. 16,782. Instrucțiuni relativ la aplicarea noului program.	B 115 din 15 Mai 98 p. 261 M 25 din 3 Mai 1898

N. cuprins	Titlul și cuprinsul pe scurt	No. Data și pagina Buletinului oficial (B) și Monitorului oficial (M) în care e publicat
10	Circ. (667 Insp. gen.) Instrucțiuni cum se succed materiile anul I. și II la div. II (cl. II și III) și div. III (cl. IV și V).	B 148 din 1 Octom. 1899
11	Circ. (609 Insp. gen.) relativ la caetele speciale și Instrucțiuni pentru textul de pregătire.	B 121 din 15 Aug. 98 p. 529
12	Circ. (745 Insp. gen.) Tot relativ la caetele speciale.	B 123 din 15 Sep. 98 p. 595
13	Circ. 80.299. Tot relativ la caetele speciale.	B 129 din 15 Dec. 98 p. 901
14	Circ. (725 Insp. gen.) Simplificarea lucrărilor pe caet special.	B 148 din 1 Oct. 99 p. 1615
15	Circ. 2629 relativ la recensimentul copiilor de școală.	B 61 din 15 Mart 96 p. 80
16	Circ. 2679 către primari tot relativ la recensiment	B 63 din 15 Mart 96
17	Circ. 13,071 către Revisori relativ la aplicarea obligativității.	B 80 din 1 Dec. 96 p. 563
18	Circ. 547, tot relativ la aplicarea obligativității.	B 85 din 15 Fev. 97 p. 686
19	Circ. 2348 relativ la executarea amenzilor.	B 81 din 15 Dec. 96 p. 589
20	Circ. 1102 relativ la formularul. F.	B 1 din 15 Aug. 93 p. 71
21	Circ. 96 și 98. Nota explicativă pentru formularul. F.	B 40 din 1 Ianuar 93 p. 33
22	Circ. 47,273 din August 1898. Inscrierea copiilor să se facă întocmai după actul de naștere.	Dosarul 3 din 1898—99.
23	Circ. 3035 să nu se elibereze certificate de clas sau de absolvire de cât pe numele din actul de naștere.	B 131 din 15 Ian. 99 p. 968 M 227 "

N. Corpul	Titlul și cuprinsul pe scurt	No. Lata și pagina Buletinului oficial (B) și Monitorului oficial (M) în care e publicat
24	Circulara relativ la reținerile din salar, când ar face dascalii absențe nemotivate.	B. 79 din Noemb 96 p. 537
25	Raport. Inspect. 187 din 11 Mart 1900 relativ la absențele corpului didactic, disciplina clasei, rugăciunea și observațiunii asupra premierei elevilor.	Dosarul 3 din 1899-900.
26	Circ. 14.951 relativ la dispensarea de sarcina de jurat.	B. 111 din 15 Mar. 98 p. 181 M. 275 « 15 Mar » » »
27	Circ 14.021 privitoare pe copiii depărtați de școlă să li se îngăduie a sta la prânz la școlă.	B. 8 « 1 Dec 93 p. 5.
28	Circ. 21,287 către Revisori pentru înființare de cantine școlare pentru a asigura frecventarea regulată.	B. 107 din 15 Ian. 98 p. 12
29	Circ. 85 561, către Prefecți și Revisori, relativ la înființare de cantine pe lângă școlile rurale.	B. 130 din 4 Ian. 98 p. 935 M. 2 8 « 3 « »
30	Apelul Ministerial. 27,653 relativ la cumpărarea cărților pentru copiii săraci (să se țină la școlă și să se împrumute la copii câte pe un an).	B. 117 din 15 Iun 98 p. 290 M. 234
31	Circ. 165 Inspect. gener. relativ la locuirea învățătorului în localitatea unde e școlă.	B. 20 din 1 Iun. 94 p. 285
32	Circ. 13 208 Minist. Acăeași cu locuința învățătorului.	B. 81 din 15 Dec. 96 p. 582
33	Circ 663 Minist relativ la casele și grădinile nevindute de pe proprietățile statului, dacă nu pot folosi școlilor.	B. 60 din 4 Fev. 96 p. 26.

N. curent	Titlul și cuprinsul pe scurt	No. Data și pagina Buletinului oficial (B) și Monitorului oficial (M) în care e publicat
34	Report 511 Inspector gen. relativ la grădina școlară.	B. 130 din 1 Ian. 99 p. 917
35	Circ. Minist cătră Revisori și învățători relativ la grădina școlară și premiile de 50 lei.	B. 183 din 1 Ap. 901 p. 2368
36	Circ. 370 Învățătorii să și procure semința de vermi de matasă de la minister.	B. 58 din 1 Ian. 96 p. 3
37	Circ. 569 Inspector gen. relativ la lucrul manual și învățătorii cari merită sporul de 10 la sută.	B. 98 din 1 Sept. 97 p. 1069
38	Raport. Inspect. gen. relativ la învățătorii cari merită sporul de 180 lei	B. 108 din 1 Fev. 98 p. 136
39	Circ. Minist Învățătorii să țină conferinți contra beției.	B. 123 din 15 Sep. 98 p. 597
40	Circ. 66,914 Inspector gener. relativ la sărbări cu scop cultural sau lantropic.	B. 126 din 1 Noe. 98 p. 735
41	Circ. 455 Inspect. gen. relativ la noile condicii de inspecțiune sub luarea capătului perforat.	B. 1 din 15 Aug. 93 p. 38
42	Circ. 105 Insp gen modul ți nereî conferinților săptămânale ale institutorilor.	B. 16 din 15 Mar. 94 p. 175
43	Circ. Minist. relativ la școalele complementare urbane.	B. 23 din 1 Aug. 94 p. 369
44	Circ. 15,812 Minist relativ la stațiile udometrice.	B. 54 din 1 Noe. 95 p. 899
45	Circ. 50,183 Primarilor urbani relativ la clădirile de localuri de școle.	B. 123 din 15 Sept. 98 p. 599 M. 139 " 26 " " "

N. Circul	Titlul și cuprinsul pe scurt	N.-. Data și pagina Buletinului oficial (B) și Monitorului oficial (M) în care e publicat
46	Circ Minis. către Prefecți, relativ la școlile profesionale.	B. 183 « 1 Apr. 90 p. 2366
47	Circ 3294 Minist. relativ la note în cataloagele copiilor pregătiți în particular.	B. 69 din 15 Iun. 96 p. 199
48	Circ 73 Inspect gen relativ la înființarea cursurilor de repetiție.	B. 55 din 15 Fev 97 p. 692
49	Circ Minist. către Revisori obligându-i a face cunoscut orî-ce schimbare s'ar produce în starea civilă a institutorilor și învețătorilor (serviciul statelor personale).	B. M. 259 din 18 Fev. 1900
50	Circ. 74,464 către Revisori că n'au voie a acorda concedii mai mult de 5 zile pe an	B. 105 din 15 Dec. 97 p. 1338
51	Circ. Minist. asupra cheltueleur mărante la scoli.	B. 11 din 16 Ian. 94 p. 59
52	Circ. Minist. 10,669 relativ la odăeșii școlleur.	B. 6 din 1 Noe. 93 p. 332
53	Circ. 11,032 Inspect. gen. relativă la lemnele școlleur.	B. 28 din 1 Oct. 94 p. 75 M. 132 din 3 Sep. 94
54	Circ. 5080 Minist. relativ la corespondența școlleur cu autoritatea superiură prin telegraf	B. 185 din 1 Ian. 90 p. 2130
55	Circ. 6329 din 8 Fevr. 98 relativ la resumate pe raporturi, scrise în partea stângă a hârtiei	B. 109 din 15 Fev. 98 p. 151
56	Circ. 7837 din 3 Iunie 94, Directorii în vacanțe pot pleca fără concediu dar să lese suplinitor.	B. 23 din 1 Aug. 94 p. 370
57	Circ. 17,216 Minist. Inspectarea școlleur de medicii comunali. Regul. servic. sanitar Art 67 lit. 7	B. 32 din 1 Dec. 94 p. 209 M. 105 din 12 Aug 94

N. curent	Titlul și cuprinsul pe scurt	No. Data și pagina Buletinului oficial (B) și Monitorului oficial (M) în care e publicat
58	Circ. 4068 Minist relativ la măsurile ce trebuie să iee medicul în caz de epidemie la școlă	B. 17 din 1 Apr. 94 p. 203
59	Circ. 77,627 și 21,987. Minis. relativ la bôlele infectioase să nu se primescă copii în școlă până nu termină convalescența.	B. 428 din 1 Dec. 98 p. 810
60	Circ. 65,153 din 8 Octombrie 97 relativ la viitorul deschis copiilor când termină școlă primară	Dosar 3 din 1898-99.